

Nåd vare med er och frid från Gud, vår Far, och Herren Jesus Kristus!

Bön:

Tala, Herre, nu jag är villig att din stämma höra. Mig din goda vilja lär! Låt ditt ord mitt hjärta röra, att min själ sin tröst där finner och välsignelse jag vinner!

Evangelietext Matt 5:33–37:

33 Ni har också hört att det är sagt till fäderna: Du ska inte svära falskt, och: Du ska hålla din ed inför Herren. 34 Jag säger er: Ni ska inte svära alls – varken vid himlen, för den är Guds tron, 35 eller vid jorden, för den är pallen för hans fötter, eller vid Jerusalem, för det är den store Kungens stad. 36 Du ska inte heller svära vid ditt huvud, för du kan inte göra ett enda hårstrå vitt eller svart. 37 Ert ord ska vara 'ja' eller 'nej'. Allt därutöver kommer från den onde.

I dag är vår text mycket konkret och aktuell. Den fördömer *fake news* – ett begrepp som den amerikanske sittande presidenten präglade och som vi på svenska översätter falska nyheter.

Temat i dag är *Våra ord*. Hur brukar vi vår tunga? Använder vi *fake news*? Hur ska vi avslöja falska nyheter som rör vår kristna tro?

Förrän vi går in på det ska vi se på två konkreta frågor i vår text: ed som begås inför myndigheter och svordomar.

Att avlägga ed

Vi börjar med frågan om det är rätt att svära ed i något officiellt sammanhang. En del kristna menar att Jesu ord i vår text förbjuder all edgång.

Den som vittnar inför domstol eller går in i ett offentligt ämbete, som domare, minister eller präst, ska avlägga en ed. Så gör man också i det militära, där man brukar tala om faned, eftersom eden svärs inför Finlands flagga. Man använder ofta uttrycket att en president eller minister "svärs in". Det gamla sättet att svära en ed är att lägga två fingrar på Bibeln. Det

uttrycker att man är villig att låta Gud, som är allseende och allvetande, intyga att man talar sanning och vill hålla sig till sanningen.

Numera går man allt oftare över till högtidliga försäkringar eller löften. Så har man också gjort när det gäller prästvigning i folkkyrkan. Där ger man numera ett löfte i stället för att svära en ed.

Men kan man avlägga en ed då Jesus så tydligt säger att vi inte alls ska svära?

Då måste vi fråga oss vad Jesus talar om här. Gäller det eder inför domstol, eller vad menar han?

Vi ska se hur Jesus själv och apostlarna ställde sig till eder. När Jesus stod inför översteprästen Kaifas lät det så här (Matt 26:59ff):

59 Översteprästerna och hela Stora rådet försökte få fram ett falskt vittnesmål mot Jesus för att kunna döma honom till döden. 60 Men de fann inget, trots att många falska vittnen trädde fram. Till sist kom det fram två män 61 som sade: "Han har sagt: Jag kan riva ner Guds tempel och bygga upp det igen på tre dagar." 62 Då reste sig översteprästen och frågade honom: "Svarar du inte på vad de vittnar mot dig?" 63 Men Jesus var tyst.

Då sade översteprästen till honom: "Jag besvär dig vid den levande Guden: Säg oss om du är Messias, Guds Son." 64 Jesus sade till honom: "Du själv har sagt det. Men jag säger er: Härefter ska ni se Människosonen sitta på Maktens högra sida och komma på himlens moln."

Här handlar det om en judisk domstol. Översteprästen var domare och Stora rådet fungerade som jury. Man använde sig av vittnen, men det var falska vittnen. Jesus var den anklagade, men han var tyst. Då kräver översteprästen att han ska gå ed på att tala sanning: vem är han? Är han verkligen Messias, Guds Son? Och Jesus går med på eden, *vid den levande Guden*. Och han bestyrker sin identitet genom att hänvisa till Daniels profetia, som alla visste gällde Messias.

Men kanske var det bara Jesus som hade rätten att avlägga ed? Vi ska också se på Paulus

som i Gal 1:20 skriver något som kan jämföras med en ed:

Detta skriver jag till er inför Gud, jag ljuger inte.

Exempel på en syndig ed finns i Apg 23:12:

När det blev dag gjorde judarna upp en hemlig plan och svor en ed på att varken äta eller dricka förrän de hade dödat Paulus.

Det blev så att de inte klarade av sitt uppdrag. De fick inte livet av Paulus. Hur gick det med dem? Det vet vi inte. Knappast svalt de ihjäl. De måste troligen ha brutit sin ed. Sådana här eder får vi inte avlägga.

Inom reformerta samfund brukar man vägra ed med hänvisning till det som Jesus säger i vår text. Men lutheraner kan utan samvetsproblem göra det när myndigheterna kräver det i särskilda fall. Hur kommer det sig?

Svaret är att vi måste se på det sammanhang när Jesus talar det här. Orden är en del av bergspredikan. Och då riktar Jesus sig till sina lärjungar. Det handlar inte om instruktioner till myndigheter, utan handlar om hur vi lever tillsammans i våra liv.

Vi kan jämföra med det som Jesus säger strax efteråt, om att vända andra kinden till när någon slår oss. Det fungerar inte inför myndigheter. Sådana instruktioner kan man inte ge i polisskolan. Inte heller kan man i armén lära ut att vi älska fienderna, som står i beråd att döda en själv och ens familj. Myndigheterna och deras representanter, polis och militär, har som uppgift att skydda oss mot ondska och våld i samhället och de måste använda våld vid behov. Men när det gäller vårt inbördes liv med människor emellan ska vi lyssna till Jesu ord om kärleken som fördrar allt.

På samma sätt är det med vårt tal. Vårt vardagliga tal ska vara sådant att alla kan lita på oss. Det vi säger ska vara tydligt ja eller nej. Vi ska inte behöva förstärka det med eder, som "jag ger mitt huvud i pant på att det är sant" eller "vid Gud i himlen, så är det". Man ska inte behöva fundera om vi talar sanning om vi inte lägger in sådana förstärkningar.

Onyttigt tal och svordomar

Så ska vi gå till svordomarna. Vanligen tänker vi att *svära* betyder att åkalla djävulen eller använda någon form av kraftuttryck, förstärkning av det vi säger, eller ett uttryck för ilska då något går galet.

Det andra budet lyder:

Du ska inte missbruka Herrens din Guds namn, för Herren ska inte låta den bli ostraffad som missbrukar hans namn.

Luther förklarar andra budet så här:

Vi ska frukta och älska Gud, så att vi inte förbannar eller svär vid hans namn eller använder det till vidskepelse, lögn och bedrägeri, utan åkallar det i all nöd, ber, tackar och lovar.

Det finns två delar av förbudet:

- 1) Att förbanna och svära vid Guds namn.
- 2) Att använda Guds namn för att ge sken av sanning när det i själva verket handlar om vidskepelse, lögn och bedrägeri.

Kanske någon undrar om inte andra budet innehåller ett förbud mot svordomar, där vi åkallar djävulen med olika namn och på olika sätt? Det gör faktiskt inte det direkt, men vi ska tänka på att en svordom ofta är som ett anrop av djävulen. Att åkalla någon annan andemakt än Gud är att bryta mot andra budet. Det är Herren Guds namn vi ska åkalla, ingen annan.

Och vi ska komma ihåg att djävulen är en stark andemakt som vi inte ska ge oss i lag med. Därför ska vi inte använda hans namn i någon form på ett onödigt sätt.

Många kraftuttryck är förvanskningar av Guds namn eller Jesu namn. När vi använder Guds namn ska vi göra det i åkallan och bön, med tacksägelse, inte i obetänksamhet och lättvindigt. Vi ska inte gyckla med Guds heliga namn.

Att ge lögnen sken av sanning

Den andra delen av budet är något som vi kanske inte direkt tänker på i samband med andra budet. Vi ska inte använda Guds namn för att ge lögnen sken av sanning. Det är här

som *fake news* kommer in. Det allra grävsta sättet att göra det på är att föra fram falska läror som om det vore sanning. För det har vi många varningar i Skriften. Vi ska påminna oss några av dem.

När Paulus kallar till sig de äldste från Efesus under sin tredje missionsresa för att ge dem förmaningsord säger han (Apg 20:28–30):

Ge akt på er själva och hela den hjord där den helige Ande har satt er som ledare, till att vara herdar för Guds församling som han har köpt med sitt eget blod. Jag vet att när jag lämnat er ska rovlystna vargar tränga in bland er, och de kommer inte att skona hjorden. Ja, bland er själva ska män träda fram som förvränger sanningen för att dra över lärjungarna på sin sida.

Det farliga är här att det handlar om män som uppträder i församlingens mitt, som har vårt förtroende och som vi ser upp till. De *förvränger sanningen* men är som vargar som ska slita sönder hjorden för att locka till sig de stackars fåren på sin sida, alltså föra dem vilse och bli djävulens barn.

Det här kommer alltså från den onde, som Jesus säger. De talar inte tydligt ja eller nej. Nu finns det också sådana som säger ett tydligt nej till Bibeln och till Bibelns Jesus. Sådana har vi i stort antal omkring oss. De förlöjligar Bibeln och försöker få människor att tro att det är sagor som ingen modern människa längre vill tro på. Och med dagens okunskap i katekesen och Bibelns grundläggande läror drar också de många till sig.

Men kristna människor, som känner Bibeln och har klart för sig grunderna i tron, faller inte så lätt för sådana direkta angrepp. Däremot är det en stor risk när någon kristen, kanske en biskop eller en präst, underlåter att undervisa om allt vad Jesus har sagt, så att budskapet förvrängs.

Vi har under de senaste veckorna mött sådana angrepp i insändarspalterna i dagspressen. Man tar fram vissa sidor av Jesu undervisning och underlåter andra. Det är exempel på lögn som framställs som sanning.

Man talar om hur Jesus förmanar oss att älska varandra. Och då menar man att det inte är någon skillnad vem som älskar varandra och

lever ut sin kärlek, också då det är fråga om samkönad kärlek. Man har talat så mycket om det att många människor har börjat tro att det är så. Därmed godkänner man det som Gud har förbjudit. Han har nämligen genom sin apostel klart sagt ut vad som gäller, t ex i Rom 1:26–27:

Därför utlämnade Gud dem åt förnedrande lidelser. Deras kvinnor bytte ut det naturliga umgänget mot det som är onaturligt. På samma sätt lämnade männen det naturliga umgänget med kvinnan och upptändes av begär till varandra. Män gjorde skamliga saker med män och fick själva ta det rättvisa straffet för sin förvillelse.

Det här, som Gud förklarar förnedrande och skamligt, har man nu i vårt samhälle gjort till något man är stolt över. Och så går man ett steg vidare och säger att en sådan relation också kan kallas äktenskap. Då måste man gå förbi de klara ord som Jesus själv utsäger, Matt 19:4–5:

Han svarade: "Har ni inte läst att Skaparen från början gjorde dem till man och kvinna och sade: Därför ska en man lämna sin far och mor och hålla sig till sin hustru, och de två ska bli ett kött?"

Skaparen gjorde dem till man och kvinna. I dag har man förvrängt det ordet och för fram som sanning att det faktiskt finns flera kön än man och kvinna. Man för fram lögn som om den skulle vara sanning. Man förvanskar Guds eget ord så att man får det att framstå som stöd för en sådan lögn. Det är det värsta brottet man kan göra mot andra budet.

Man glömmer också att tillämpa Jesu ord om kärleken till hans Ord, Joh 14:23–24:

Om någon älskar mig, håller han fast vid mitt ord. Och min Far ska älska honom, och vi ska komma till honom och ta vår boning hos honom. Den som inte älskar mig håller inte fast vid mina ord.

Här är en deklARATION om kärlek som starkt avviker från den som lögnarna hänvisar till. Att hålla fast vid och förbli i Jesu ord är det samma som att lära känna sanningen och bli fri, säger Jesus i Joh 8:31. Omvänt betyder det slaveri under djävulen om man inte håller fast vid Jesu ord.

I en del tidningsinsändare citerar man utdrag ur Mose politiska eller ceremoniella lag som gavs åt det utvalda Gudsfolket i GT som om det skulle vara en lag också för oss. Där förnekar man att Jesus har uppfyllt lagen för oss, och att vi i det nytestamentliga gudsfolket inte mera är underställda GT:s lagar för det gamla Israel. Därför ska vi inte ägna oss åt att fundera på hur tyget som vi bär på oss är vävt eller hur vi ska hantera våra slavar. Det som kom före Jesus är en skugga av verkligheten, men verkligheten själv är Kristus, Guds Son.

Sanningen som gör fri

I vårt Nya testamente får vi genom Jesus och hans apostlar veta vad som är sanning. Huvudsaken sammanfattas av Paulus i 1 Kor 15:3–4:

Jag förde vidare till er det allra viktigaste, vad jag själv har tagit emot: att Kristus dog för våra synder enligt Skrifterna, att han blev begravd, att han uppstod på tredje dagen enligt Skrifterna.

Den här sanningen får vi vila på: Jesus är Sanningen, och hans ord är sanning. Den sanningen gör oss fria och lär oss att genomskåda de falska nyheterna. Han har förbarmat sig över oss och kommit till jorden för att frälsa syndare. Därför har du och jag som så ofta använder våra ord fel förlåtelse för våra synder. Det har vi för att han tog på sig straffet för oss syndare genom att lida och dö på korset. Han uppstod igen som ett kvitto på att allt är betalt, och han tillräknar oss sin rättfärdighet som vår egen.

Låt hans ord befästa dig i sanningen, så ska du inte behöva använda Guds namn till gyckel, lögn och bedrägeri, utan åkalla honom i all nöd, be, tacka och lova. Låt ingen ta ifrån dig sanningen!

Bön: Lovad vare du Gud, och välsignad i evighet, som med ditt ord tröstar, lär, förmanar och varnar oss. Låt din Helige Ande stadfästa Ordet i våra hjärtan, så att vi inte blir glömska hörare, utan dagligen växer till i tro, hopp, kärlek och tålamod intill änden, och blir saliga genom Jesus Kristus, vår Herre.